

บทคัดย่อ

จากรูปแบบวิถีชีวิตทางสังคมและการพัฒนาทางการเมืองที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างก้าวกระโดดตามกระแสบริโภคนิยม สังคมไทยจึงตกอยู่ในสภาพที่เรียกว่า ชุมชนล่มสลายอันหมายถึงลักษณะของละแวกบ้านและความเป็นมิตรฉันท์เพื่อนบ้านซึ่งถือเป็นหน่วยพื้นฐานที่มีความสำคัญต่อระบบสังคมกำลังตกอยู่ในสภาวะวิกฤต อย่างไรก็ตาม เนื่องจากมนุษย์เป็นสิ่งมีชีวิตที่มีความสามารถในการเรียนรู้และจัดการกับสภาพแวดล้อมทางกายภาพเพื่อสนองต่อความอยู่รอด ขณะเดียวกันสิ่งแวดล้อมทางกายภาพถือเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้มนุษย์มีการเปลี่ยนแปลงทางพฤติกรรม เช่น ด้านการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน จึงเกิดคำถามว่าการแก้ปัญหาความเป็นมิตรฉันท์เพื่อนบ้านที่ถดถอยผ่านการออกแบบและการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมทางกายภาพจะทำได้อย่างไร และได้ตั้งวัตถุประสงค์การวิจัยไว้ว่าจะศึกษาแนวคิดทฤษฎีที่ว่าด้วยเรื่องการออกแบบและการจัดการสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่ก่อให้เกิดปฏิสัมพันธ์ฉันท์เพื่อนบ้าน และศึกษาสภาพการณ์ในปัจจุบันของการมีปฏิสัมพันธ์ฉันท์เพื่อนบ้านโดยใช้การวิจัยเชิงสำรวจที่มีการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณในชุมชนหมู่บ้านจัดสรรสำหรับผู้ที่มีฐานะระดับสูงในเขตชั้นนอก ของกรุงเทพมหานคร ด้วยวิธีการวิจัยเอกสาร การสังเกต การสัมภาษณ์ ประกอบกับการสำรวจด้วยแบบสอบถามแล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์ด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหาและด้วยการตีความทางสถิติ

การศึกษาพบว่าในการออกแบบหมู่บ้านจัดสรรมี 4 ปัจจัยหลักอันได้แก่ ผังโครงการ หน้าบ้าน ภูมิสถาปัตยกรรม และสิ่งอำนวยความสะดวก ส่วนในการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมมี 5 ปัจจัยหลักที่เอื้อให้เกิดปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้อยู่อาศัยในหมู่บ้านได้แก่ การจัดตั้งนิติบุคคลหมู่บ้านจัดสรร การบำรุงและจัดการสาธารณูปโภค การเงิน กฎกติกาในการอยู่ร่วมกันและระเบียบข้อบังคับ และการจัดกิจกรรมในหมู่บ้านจัดสรร นอกจากนี้ยังพบว่าปฏิสัมพันธ์จะมีความสัมพันธ์กับการออกแบบและการบริหารจัดการคือ 1) การพบปะทักทายกับผู้อยู่อาศัยท่านอื่นมีความสัมพันธ์กับ การออกแบบต้นไม้ริมถนน การออกแบบพื้นที่ระหว่างตัวบ้านถึงริมถนน การออกแบบเฉลียง รูปแบบองค์การบริหารหมู่บ้าน การจัดตั้งกองทุนเงินบริหารทรัพย์สินส่วนกลาง ความโปร่งใสในการบริหาร การจัดตารางเวลากิจกรรม รูปแบบกิจกรรมงานประเพณี เทศกาลต่าง ๆ และรูปแบบกิจกรรมแข่งกีฬา 2) การไปมาหาสู่กันระหว่างเพื่อนบ้านมีความสัมพันธ์กับการออกแบบรั้ว การออกแบบต้นไม้ริมถนน การออกแบบพื้นที่ระหว่างตัวบ้านถึงริมถนน การออกแบบสวนสาธารณะ การออกแบบเฉลียง การดำเนินการจัดตั้งองค์การบริหารหมู่บ้าน ความสะอาดภายในโครงการ ความรวดเร็วในการเข้าแก้ไขเมื่อมีการแจ้งเหตุขัดข้อง กฎระเบียบของหมู่บ้าน

การจัดตารางเวลากิจกรรม การประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสาร รูปแบบกิจกรรมงานประเพณี เทศกาลต่าง ๆ และรูปแบบกิจกรรมแข่งกีฬา หรือออกกำลังกาย 3) การร่วมกิจกรรมหมู่บ้าน มีความสัมพันธ์กับการออกแบบรั้ว การออกแบบเฉลียง การออกแบบสวนสาธารณะ การออกแบบอุปกรณ์รมถนน การออกแบบสิ่งอำนวยความสะดวก การออกแบบต้นไม้ริมถนน การออกแบบพื้นที่ระหว่างตัวบ้านถึงริมถนน การดำเนินการจัดตั้งองค์การบริหารหมู่บ้าน ความสะอาดภายในโครงการ ความน่าเชื่อถือของการรักษาความปลอดภัย กฎระเบียบของหมู่บ้าน การประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสาร กิจกรรมงานประเพณี เทศกาลต่าง ๆ และกิจกรรมงานเสวนา ซึ่งปัจจัยต่าง ๆ เหล่านี้จะเพิ่มโอกาสให้คนในหมู่บ้านจัดสรรมีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน และพบว่าปฏิสัมพันธ์เหล่านี้สามารถส่งเสริมให้เกิดความเป็นมิตรฉันท์เพื่อนบ้านที่จะสามารถทำให้เกิดชุมชนที่เข้มแข็ง อย่างไรก็ตาม กลับพบว่าการออกแบบที่เอื้อให้เกิดปฏิสัมพันธ์ยังไม่ได้ได้รับความสำคัญจากผู้ออกแบบ ผู้ประกอบการ และกฎหมาย ดังนั้นจึงมีข้อเสนอที่สำคัญคือ การให้ความรู้กับนักพัฒนาโครงการ สถาปนิก ผู้ที่บริหารจัดการหมู่บ้าน และผู้อยู่อาศัยถึงประโยชน์ของสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่มีต่อปฏิสัมพันธ์ รวมทั้งการใช้ประโยชน์จากองค์ประกอบต่าง ๆ อย่างถูกต้อง ในขณะที่เดียวกันควรมีมาตรการทางกฎหมายที่ส่งเสริมการออกแบบสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่ส่งเสริมปฏิสัมพันธ์ และบังคับใช้กฎหมายให้เข้มงวดมากขึ้นด้วย

Abstract

The dramatic changing of Social lifestyles and Political development nowadays is considered a giant leap into the Stream of Consumerism. Under the circumstance, Thai Society now transforms into a Collapsed Community. This refers to the characteristics of less interaction among people in the same community. This fundamental bonding basis of social system is now falling apart into crisis concern. However, human nature comes with the adaptation learning in order to respond with the survival instinct of managing the physical environment. Meanwhile, the physical environment, as one of the important factors, has strong effect on the change in human activities like the "interpersonal reaction". Therefore, the researcher has questioned whether solving the problem of the interaction among neighbors could be done through the design of managing physical environment or not. In this case, the purpose of this research is to study the theory of "The Interaction Improvement of a Community through Designing and Management the Physical Environments". Apart from studying the theory, the researcher investigated further about the present situation of the neighborhood relationship by collecting quantitative data from high-class residents of the housing community in the area of Bangkok outer district. After studying the documents, conducting some observations, and interviewing target samples, the data were analyzed by content analysis and statistical interpretation. With survey questionnaire the outcome confirmed the possibility of using theoretical design and managing physical environment by increasing the level of its importance to solve the problem of neighbour interaction.

The study revealed four significant contributing factors in design management: namely, street pattern, frontage, landscape and facilities. Also the five significant contributing factors in managing physical environment are juristic organization establishment, facilities maintenance, finance, set of regulations and organizing of activities. Further research also showed that interactions has significant relationship with design and management as follows: 1) Correlation between neighbour

greeting and street design, and street tree design, frontage design, porch design, juristic organization design, funds for common area management design, management transparency, activity schedule timetable, traditional activities, festival and sport activities 2) Correlation between visitation among neighbours and fence design, street trees design, frontage design, porch design, juristic organization design, cleanliness, prompt response in problem solving, housing project regulation, activities timetable, public relation, traditional activities and sport activities. 3) correlation between participation in neighbour with fence design, porch design, frontage design, juristic organization, cleanliness, trustworthy security, community regulation public relation, traditional activities and community seminar. In conclusion, the above-mentioned design and management of physical environment will enhance opportunity to build interactions among neighbours. Furthermore, the study revealed that these interactions will help facilitate friendly atmosphere among neighbours, and finally strengthening the community relationship. Consequently, the research found that physical environment management and neighbour interaction issue have not yet been considered during initial design phase by architectural designers, developers, community leaders and dwellers. Concurrently, the legal measure and strict enforcement should be ready to support this issue.